

Els canvis jurídics, que han estat lents, han aclarit el panorama. El primitiu decret del 1979 feia referència a l'aprenentatge a EGB de «las modalidades insulares del catalán». Sis anys després, la Llei de Normalització Lingüística ja recull en l'article 17, que regula l'ensenyament, «el català, com a llengua oficial pròpia de les Illes Balears, és oficial a tots els nivells educatius». Encara que el govern balear només té competències sobre l'assignatura, de llengua catalana, el text de la llei exigeix que el govern impulsi l'ensenyament en llengua catalana.

Les funcions de la Conselleria d'Educació i Cultura són les d'elaborar la normativa, horaris i programa de l'assignatura de llengua catalana o denegar permisos per fer l'ensenyament en català, aprovar els textos i organitzar els reciclatges per als mestres.

El Ministeri d'Educació assumeix totes les competències d'ensenyament a excepció de la llengua catalana. La seva funció és d'informar els projectes dels centres que demanin permís per fer ensenyament en català. La delegació del MEC, que detenta Rafael Crespi, no ha denegat cap permís, però la lentitud de la burocràcia fa que molts centres hagin d'esperar sis mesos abans que els sigui concedit el permís.

Així i tot, alguns centres ja fan ensenyament en català mentre esperen els permisos. Però enguany, Rafael Crespi s'ha merescut les crítiques dels professors de català a COU, ja que el MEC ha retardat un any l'entrada de llengua i literatura catalana a la selectivitat, que entrarà en vigència al curs 88-89.

L'horari de classes de llengua catalana és obligatori a tots els centres. A EGB és de quatre hores, igual que a l'ensenyament mitjà. Mentre que la inclusió de cursos, classes o assignatures d'altres matèries com matemàtiques o socials, en llengua catalana és a iniciativa dels claustres de professors que després ho sol·liciten a la Conselleria d'Educació i Cultura i al MEC.

La situació d'enguany

Per enguany hi ha previst que es faci ensenyament en català a 84 centres docents de les Illes. Vint-i-tres centres més que l'any passat, segons les xifres del director general d'Educació, Bartomeu Rotger.

L'augment total dels centres que van incorporant ensenyament en català és d'un 30% durant aquests sis anys darrers a la Part Forana. A Palma, el percentatge és una mica més baix, d'un 25%, una xifra que demostra la difi-

cultat que planteja el procés a la zona urbana on hi ha més immigració, ja que d'aquest 25% s'ha de tenir en compte que es calibra dins un espai on es concentren més de la meitat del total d'escoles, col·legis i instituts de tota l'illa.

Entre pre-escolar, EGB i BUP, a les Balears hi ha aproximadament uns 250 centres. D'aquests, només una tercera part han sol·licitat impartir algun nivell o assignatura en català, ja que s'ha volgut introduir el català de forma progressiva, per tal d'evitar conflictes o repercutir negativament en la qualitat de l'ensenyament per falta de professorat preparat. Un punt bàsic, ja que la iniciativa de sol·licitar permisos per a impartir ensenyament en català ha de sorgir dels Consells Escolars de cada centre, per decisió majoritària.

El nombre de sol·licituds per a impartir classes en català és molt més alt a la pública que a la privada.

D'entre la llista de sol·licituds al MEC es pot apreciar com el nombre de col·legis privats és molt més baix que el nombre de centres públics. Segons Margalida Munar, responsable del SSEC, aquesta situació respon a l'actitud dels professors que a la pública han pogut treballar la situació als claustres, convencent els pares i perdent la por, ja que l'experiència demostra que la major part d'alumnes no té inconvenient a augmentar la proporció de matèries fetes en català, una vegada que s'ha posat en marxa un pla parcial. En canvi, a l'ensenyament privat, la iniciativa dels professors que proposen l'ensenyament en català topa sovint

amb la figura del director i amb la poca informació dels pares que mai han pogut estudiar en català i veuen l'ensenyament en català com un fet traumàtic.

Evidentment, no tota la càrrega de la normalització se l'endú l'ensenyament; és cert que altres estaments col·laboren encara menys per molt que la Llei de Normalització animi qualsevol intent. No obstant això, l'experiència d'escoles com «Mata de Jonc», una cooperativa modèlica d'ensenyament qualitatiu i bona gestió, ha estat una de les escoles pioneres en l'ensenyament en català. Actualment es veu desbordada per la falta de places disponibles davant l'allau de sol·licituds que cada any es veuen obligats a rebutjar. O casos semblants com al Rafal Vell, en aquest cas un centre públic que fa l'ensenyament majoritàriament en català, i que en pocs anys s'ha convertit en un centre modèlic.

A l'ensenyament privat i als centres dependents d'ordes eclesiàstics, a excepció de Lluc o La Porciúncula, hi ha una actitud reàcia a sol·licitar ensenyament en català. I a més, en alguns casos no compleixen l'horari obligatori d'ensenyament de llengua catalana que és de quatre hores setmanals. Encara que és molt difícil dur-ne una tasca de control. □

EL CATALÀ, TERCERA LENGUA Catalunya Nord: precarietat absoluta

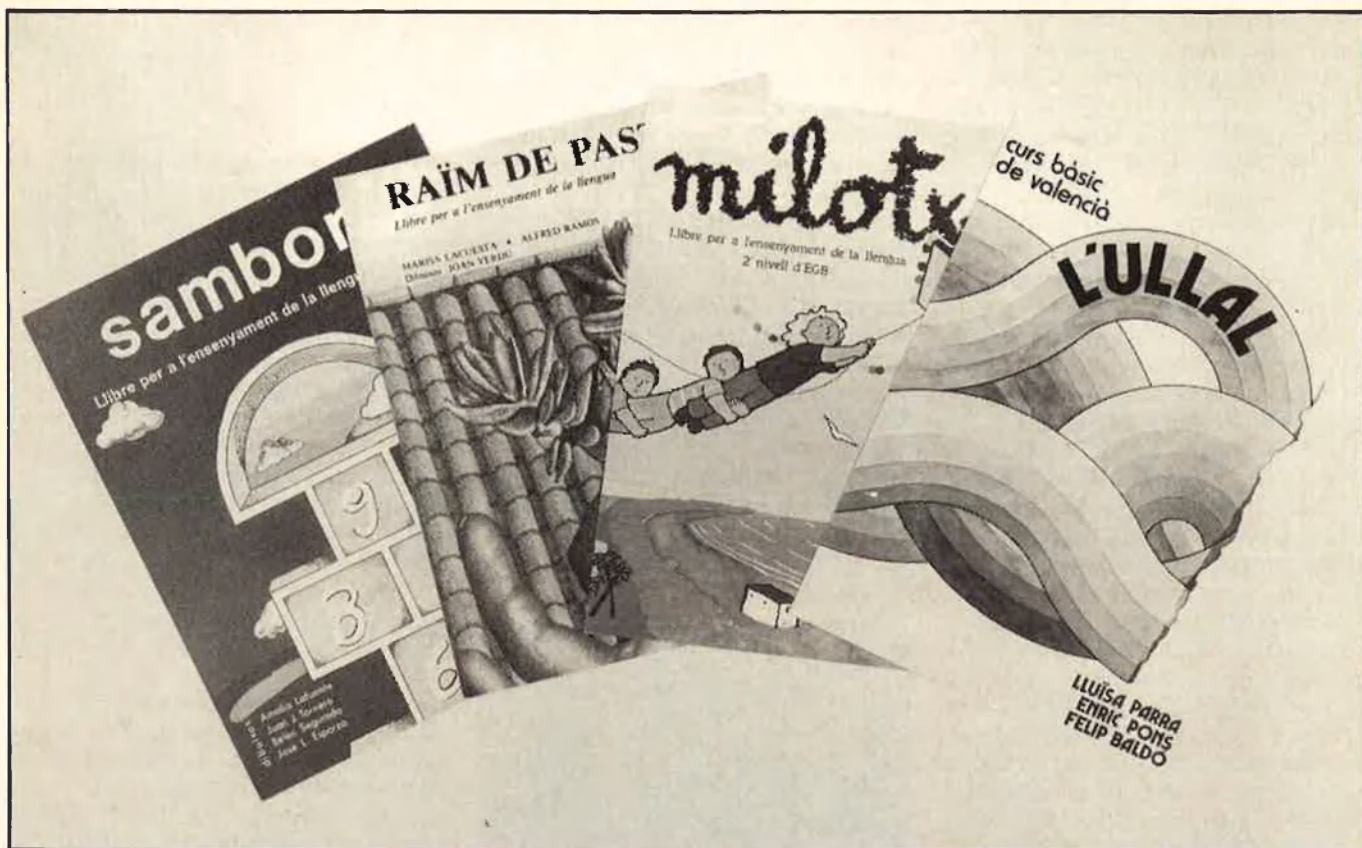
L'estat francès acuita els catalanoparlants del Rosselló. Cap facilitat per a estudiar-lo és la seva política

Univers Bertrana

L'ensenyament oficial del català a les comarques del Nord s'inicia l'any 1975, quan uns 70 professors del GREC (Grup de Recerques i Estudis Catalans) es disposen a aplicar la Loi Deixonne —1951—, que permet l'impartiment d'una hora setmanal de *llengua regional*.

L'ensenyament s'amplia, el 1982, a l'escola primària, fins a tres hores setmanals, a les quals cal afegir, eventualment, altres assignatures en català. Això no obstant, són encara pocs els mestres prou formats per a exercir un ensenyament basat, cal subratllar-ho, en el simple voluntarisme.

A la pràctica, això es tradueix en un 50% d'infants que aprenen, de mane-

A la franja de Ponent tan sols disposen dels llibres tramesos per la Generalitat valenciana a la Diputació General d'Aragó.

ra esporàdica, una mica de català. El nombre de mestres que afirmen ensenyar el català de manera irregular —és a dir, menys d'una hora setmanal— representen només un 40%.

Es comprèn, doncs, dins aquest context, l'aparició d'escoles com La Bresola i Arrels, úniques escoles catalanes d'aquestes comarques on, de fet, els alumnes de pre-escolar i primària es redueixen a cent cinquanta nens.

A l'ensenyament secundari, el català pot ser ensenyat durant tres hores setmanals als infants de 14-15 anys, però tan sols una hora als de 12-13 anys i com a llengua opcional, cosa que els obliga a abandonar d'altres opcions més fortes: llatí, anglès o castellà. «A més», explica Pasqual Tirach, un jove professor d'institut, «durant el darrer curs escolar ens hem adonat que la meitat d'hores de català facultatiu han desaparegut: ¡feien falta 65 hores i només s'han atribuït 33!»

L'Acadèmia de Montpeller —que regula l'ensenyament a la regió de Languadoc —Rosselló— rebutja ara qualsevol augment dels horaris de català. «La baixa d'efectius horaris —continua Tirach— és deguda a la política uniformitzadora de l'estat —que no s'ha aturat mai— i al desinterès dels directors d'establiment que prefereixen atribuir els pressupostos a d'altres assignatures».

Pel que fa als instituts, els alumnes poden presentar-se a l'examen de batxillerat —equivalent a la selectivitat— amb una prova facultativa de català, per a la qual no s'exigeix cap formació prèvia. El català s'ensenyava en alguns *lycées* com a segona o tercera llengua oficial, després de la primera llengua estrangera obligatòria, i comptava amb uns 400 alumnes matriculats sobre un total d'aproximadament set mil estudiants. Amb això, comenta Tirach, «a l'hora de l'examen els alumnes pateixen les conseqüències de l'organització heterogènia d'aquest ensenyament, perquè el nombre d'hores varia segons els instituts».

Enguany s'ha introduït també el català als instituts professionals, tot i que, malgrat uns textos oficials que preveuen la possibilitat de presentar l'opció als exàmens, el rectorat de l'Acadèmia de Montpeller ha rebutjat aquesta eventualitat: «Això és, una vegada més, penalitzar i dissuadir els alumnes de català. Els professors estan indignats». Organitzats, però, ja que l'APLEC (Associació per l'Ensenyament del Català), interlocutora dels professors a l'administració, ja ha fet conèixer tota una sèrie de reivindicacions.

Segons Joan Becat, professor a la universitat perpinyanesa i membre d'aquesta associació, «la solució pot

ser el reconeixement del català com a llengua estrangera. Gaudiria, així, de les mateixes condicions que les altres llengües i podria ser present a qualsevol examen, fins i tot com a primera llengua».

A la Universitat de Perpinyà hi ha un DEUG de català (Diploma d'Estudis Universitaris Generals, corresponent al primer cicle de llicenciatura) amb una cinquantena d'alumnes, d'enguany de 1982, i s'ha arribat fa poc a la *maîtrise* (tesina) que permet accedir a la recerca al Diploma d'Estudis Aprofundits. □

Franja de ponent: L'incert futur

Ara farà dos anys, la Generalitat valenciana completava una tramesa de llibres a la Diputació General d'Aragó. A hores d'ara, aquest és l'únic material de què disposa l'ensenyament en català a la Franja de Ponent. Els vint mestres que s'hi dediquen han estat formats al Principat. I així, una llarga llista d'incongruències, que es resumeixen en el fet que la Diputació General no tingui encara competències sobre el català.

Des que el 1984 s'iniciaren les primeres classes en català —dues hores setmanals a EGB— el nombre d'assistents